

Enskild motion

Motion till riksdagen 2016/17:2820

av **Peter Persson och Erik Ezelius (båda S)**

Statens styrning av kontanthantering

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om statlig styrning vid omställning av betalningssystemet från kontanter till elektroniska tjänster och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Riksbanken har ansvaret för att försörja Sverige med sedlar och mynt. I Riksbankens uppgifter ingår bland annat att ge ut sedlar och mynt, makulera utslitna sedlar och mynt samt att lösa in sedlar som är ogiltiga. I realiteten har dock Riksbanken och staten privatiserat kontantförsörjningen och låter storbankerna dirigera övergången från kontanter till elektronisk betalning. Bankerna har genom detta en ytterligare möjlighet att öka sina vinster via kortavgifter och avgifter på elektroniska betalningstjänster. Storbankerna har utvecklat ett i det närmaste feodalt system där respektive banks kunder på olika sätt hålls bundna till banken och där bankens tjänster enbart gäller de egna kunderna. Handelsbankens fortsatta kontanthantering (som dock i smyg krymps via allt färre kontor) gäller till exempel enbart bankens egna kunder som också erbjuds särskilt goda växlingsvillkor för till exempel dollar.

De fem storbankerna äger tillsammans Bankomat AB som bestämmer över antalet bankomater. Antalet bankomater och deras geografiska förläggning har givetvis en stor betydelse för kontanthantering. Till att börja med ersattes lokala bankkontor med bankomater, den nutida utvecklingen är att även bankomaterna avvecklas och blir färre. Inte minst för glesbygden är denna utveckling katastrofal. Företagare kan inte längre lämna in pengar i insättningsautomater och medborgarna får åka milstals för att hitta en bankomat. Den långsamma och medvetna nedstrypningen av kontanthantering bidrar till nedsläckningen av både landsbygd och mindre orter. Vi talar nämligen inte längre om bysamhällen utan om orter som tidigare varit köpingar och centrum för ett relativt stort omland. Även för föreningslivet, som ofta använder kontanter i sin mer småskaliga verksamhet, blir detta förödande. Enligt uppgift vill Nordea inte längre ha konton för

små föreningar utan kräver så pass höga avgifter för att ha ett konto att det i princip blivit omöjligt för små ideella organisationer att vara kvar i banken.

Bankägda BDB, Bankernas Depåbyrå, lagrar och distribuerar kontanter. BDB sätter pris på dessa tjänster och påverkar därmed utbudet av kontanter. Valfriheten blir en chimär då storbankerna medvetet ser till att det blir så dyrt som möjligt att hålla sig med kontanter. Att företag och privatpersoner använder allt mindre kontanter handlar inte bara om teknikutveckling och frivilliga val utan också om att kontanter diskrimineras och ges konkurrensnackdelar jämfört med elektroniska lösningar.

Det sedel- och myntutbyte Riksbanken dragit igång har gett ytterligare gyllene möjligheter för de som vill utrota kontanterna. Det blir dyrt att byta olika automater t.ex. parkeringsautomater. Parkeringsbolag vill dessutom slippa bekymmer som tömningar varför de ser till att p-avgifter enbart kan betalas elektroniskt.

Staten och politiken har frånhämt sig sitt ansvar för betalningssystemet. Betalningssystemet styrs nu helt av vinstintressen som driver på tekniska lösningar som ska ge tillhandahållarna maximal vinst och minsta möjliga driftskostnader. Läs: Minska personalkostnaderna och antalet arbetstillfällen. Servicen till medborgarna och vad medborgarna egentligen vill, är av helt underordnad betydelse idag.

Givetvis ligger framtiden i elektroniska betalningssystem men kontanthantering borde avvecklas med förnuft istället för genom profitstyrd dårskap. Ett helhetsgrepp behövs över tillgången på bankomater och insättningsautomater, inte minst geografiskt och ur landsbygdens perspektiv. Alla banker bör tvingas till att erbjuda kontanthantering för alla. Omfattningen av detta får givetvis studeras närmare. Alla parkeringar över en viss storlek ska kunna erbjuda parkering via kontantbetalning. Föreningslivets behov av konton och tjänster kopplade till dessa bör ses över. Staten måste genom sina organ och genom direktiv börja styra omställningen av betalningssystemet från kontanter till elektroniska tjänster så att företag, föreningar och medborgare ges vettiga villkor, reella valmöjligheter samt en bra service.

Peter Persson (S)

Erik Ezelius (S)